

نهیضت سوادآموزی

ویژگی‌های الهام‌بخش برای گسترش حرکت‌های نهیضتی

@avand_98
@avand98

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

- تجربه‌های سواد آموزی پیش از نهضت | ۴
- سپاه دانش | ۵
- طرحی برای پیکار با بی‌سوادی یا تحکیم پایه‌های قدرت؟! | ۶
- نظامیان به جای معلمان | ۷
- انگیزه سیاسی سپاه دانش | ۸
- پیروزی انقلاب اسلامی و سوادآموزی | ۸
- پیام امام | ۹
- برادران و خواهران ایمانی! | ۱۰
- دستاوردهای نهضت | ۱۱
- دوره‌های نهضت | ۱۳
- ویژگی‌های الهام‌بخش | ۱۵

تجربه‌های سواد آموزی پیش از نهضت

● در سال ۱۲۸۶ ه.ش کلاسهای اکابر در شیراز به همت مشروطه‌خواهان برپا شد.

● در سال ۱۲۸۸ ه.ش آموزش اجباری همگانی برای کودکان بالای هفت‌سال تصویب شد.

● در سال ۱۳۱۵ ه.ش نظام‌نامه اکابر مبتنی بر تشکیل کلاس‌های اکابر در مدارس دولتی و موظف کردن کارکنان بی‌سواد دولت و موسسات عمومی و پیشه‌وران برای شرکت در این کلاسها.

● در سال ۱۳۲۲ ه.ش کلاس‌های اکابر آغاز به فعالیت کرد.

● در سال ۱۳۳۵ ه.ش در برنامه تعلیمات اساسی با تاسیس بنگاه عمران وزارت کشور تغییر صورت گرفت و کتاب « همه باسواد شویم » تدوین شد.

● در سال ۱۳۴۱ ه.ش سپاه دانش ایجاد شد.

● دو سال پس از تشکیل سپاه دانش یعنی در ۱۳۴۳ خورشیدی کمیته ملی پیکار جهانی با بیسوادی تشکیل شد تا به امر سوادآموزی بزرگسالان بپردازد.

انواع فعالیت‌های سوادآموزی:

● با اینکه در طرح جهاد ملی سواد آموزی کوشش فراوانی شد تا مدیریت و سازماندهی سواد آموزی، برنامه‌ها و شیوه کار بسیار سودمند و موثر باشد تا شکست‌ها و ناکامی‌های متعدد گذشته جبران شود، اما در عمل نتوانست تعداد قابل ملاحظه‌ای از افراد بی‌سواد را تحت پوشش قرار دهد. این طرح تا سقوط رژیم پهلوی در ایران ادامه یافت.

سپاه دانش

● سپاه دانش به عنوان یک اقدام از بالا به پایین و جهت پیشگیری از نفوذ جریان‌های چپ و سوسیالیسم در میان جوامع روستایی در جهان دوقطبی آن روزگار بوده است.

● براساس اصل ششم اصلاحی توسط محمدرضا پهلوی شاه ایران در بهمن سال ۱۳۴۱ ابلاغ شد. بر این اساس این سپاه در کنار سپاه ترویج عمران و آبادانی و سپاه بهداشت با حضور جوانان در روستاها و مناطق دورافتاده شکل گرفتند.

● براساس ماده ۱ قانون مصوب در سال ۱۳۴۵ به وزارت جنگ اجازه داده می‌شود در هر دوره برای حداقل هر بیست نفر درجه دار سپاهی دانش یک نفر از مشمولان دارای لیسانس و بالاتر که مازاد بر احتیاجات نیروهای مسلح شاهنشاهی باشند برای افسری سپاه دانش انتخاب و جهت راهنمایی و نظارت در کار سپاهیان دانش تربیت شوند.

● برای تکمیل این طرح در سال ۱۳۴۷ طرح مشابهی به نام «قانون خدمات اجتماعی زنان» به تصویب رسید.

طرحی برای پیکار با بی‌سوادی یا تحکیم پایه‌های قدرت؟!

● آخرین اصل انقلاب سفید تشکیل سپاه دانش برای برطرف کردن یا به اصطلاح ریشه‌کن کردن بی‌سوادی در کشور بود که به نظر با توجه به شرایط کشور و اینکه تقریباً ۸۰ درصد جمعیت آن زمان را بی‌سوادان تشکیل می

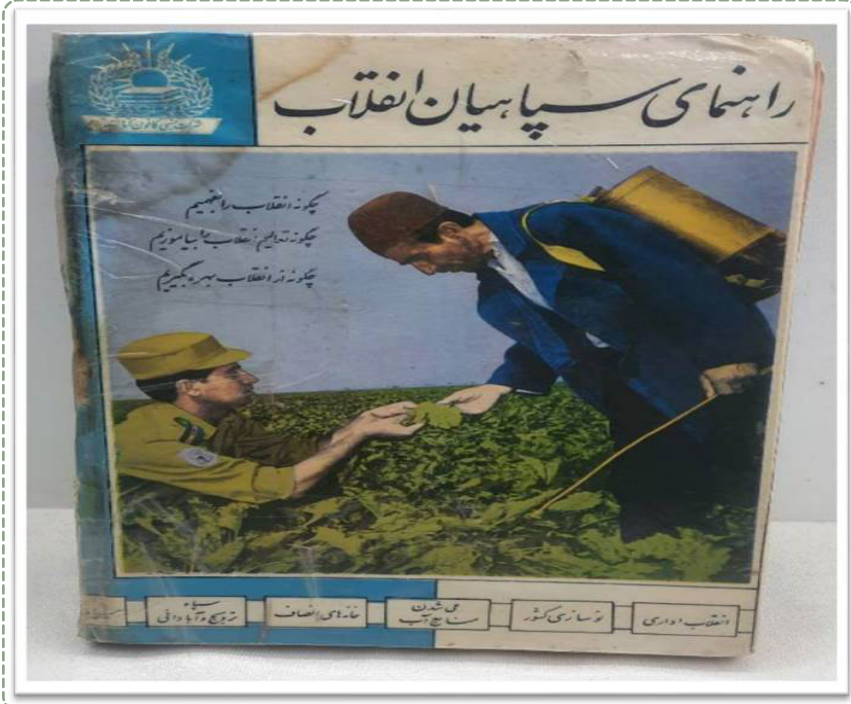
دادند، طرحی لازم و ضروری به نظر می‌رسید.

● طراحان و گردانندگان سپاه دانش تلاش می‌کردند تا گروه‌های موازی را در کنار روحانیون که تا پیش از این به طور سنتی در روستاها و بخش‌های محروم به تدریس و آموزش مردم مشغول بودند، بگمارند. قطعاً آنان می‌دانستند که جریان روحانی هرگز به تقدیس شاه در آموزش‌های خود نخواهد پرداخت و چه بسا حتی برخی واقعیت‌های عکس آن را به مردم القا کنند.

نظامیان به جای معلمان

● سپاهیان دانش شامل مشمولان نظام وظیفه می‌شد که گواهینامه متوسطه کامل داشتند و با همکاری وزارت جنگ برای آموزگاری پس از گذراندن چهار ماه دوره

آموزشی نظامی، با درجه گروهبانی به روستاها فرستاده می‌شدند و به کودکان و روستاییان خواندن و نوشتن می‌آموختند. سپاه دانش در کنار دانشسراهای مقدماتی و کلاسهای تربیت معلم از مراکز تربیت معلم محسوب می‌شد به طوری که تا خرداد ۱۳۴۷ از ۹ دوره اولیه سپاه دانش ۱۲۳۰۰ نفر برای این امر استخدام شدند.

● از زمان تاسیس سپاه دانش تا پایان سال ۱۳۴۶ بیش از ۳۴ هزار نفر به روستاهای کشور اعزام شدند و به تعلیم و تربیت ۱ میلیون و ۲۲۲ هزار نوآموز روستایی پرداختند.

● بررسی اقدامات صورت گرفته توسط آموزگاران سپاه دانش در روستاها حاکی از آن است که انگیزه‌های مختلف سیاسی و اجتماعی در پشت پرده ایجاد سپاه دانش در کشور وجود داشت. از جنبه اجتماعی سپاهیان دانش موظف بودند، زن و مرد روستایی را با ایجاد خانه اصناف و شورای ده و خانواده به مشارکت در فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی تشویق کنند. همچنین شناساندن دودمانهای پهلوی، ایجاد علائق و تمایل به شخص شاه و توجیه و تفسیر منشور انقلاب سفید و پیشرفت‌های زمان محمدرضا شاه از دیگر مسئولیت‌های سپاه دانش بود.

انگیزه سیاسی سپاه دانش

● اما در بعد سیاسی انگیزه شاه از تشکیل سپاه دانش، ایجاد ثبات سیاسی و استفاده از شعار انقلاب سفید به عنوان بلاگردان حکومت و پرکننده خلاهای قدرت و نیز تقویت پشتوانه مشروعیت و اقتدار شاه و جلوگیری از بروز انقلاب توده‌ای در کشور بود. به‌خصوص که در برخی کشورها انقلابهای کمونیستی از میان دهقانان آغاز شده بود. همچنین تحکیم و تثبیت پایه‌های قدرت شاه به عنوان زمامدار بی‌همتا و بی‌رقیب در راس امور از دیگر اهداف و انگیزه‌های تشکیل سپاه دانش بود که نتیجه‌ای جز خودکامگی و استبداد برای کشور نداشت و در آینده زمینه انقلاب اسلامی در ایران را فراهم کرد. در واقع اصلاحاتی که قرار بود از وقوع انقلاب در کشور جلوگیری کند، خود زمینه‌ساز انقلاب در کشور شد.

پیروزی انقلاب اسلامی و سوادآموزی

● در آغاز پیروزی انقلاب اسلامی در ایران با همه کوششی که به ظاهر در امر سواد آموزی بزرگسالان انجام شده بود، هنوز ۷۰ درصد از افرادی که می‌توانستند باسواد باشند از توانایی خواندن و نوشتن محروم بودند.

پیام امام

ن و القلم و ما یسطرون.

● ملت شریف ایران می‌دانید که در رژیم گذشته آنچه بر ملت مبارز ایران سایه افکنده بود، علاوه بر دیکتاتوری و ظلم، تبلیغات بی‌محتوا و هیچ را همه چیز جلوه دادن بود. ملتی که در همه ابعاد از حواجج اولیه محروم بود و انمود می‌شد که در اوج ترقی است. از جمله حواجج اولیه برای هر ملت در ردیف بهداشت و مسکن بلکه مهم‌تر از آن‌ها، آموزش برای همگان است.

● مع الاسف کشور ما وارث‌ملتی است که از این نعمت بزرگ در رژیم سابق محروم و اکثر افراد کشور ما از نوشتن و خواندن بر خور دار نیستند چه رسد به آموزش عالی. مایه بس خجالت است که در کشوری که مهد علم و ادب بوده و در سایه اسلام زندگی می‌کند که طلب علم را فریضه دانسته است، از نوشتن و خواندن محروم باشد.

● ما باید در برنامه درازمدت فرهنگ وابسته کشورمان را به فرهنگ مستقل و خودکفا تبدیل کنیم و اکنون بدون از دست دادن وقت و بدون تشریفات خسته کننده برای مبارزه با بی‌سوادی بطور ضربتی و بسیج عمومی قیام کنیم تا ان شاء الله در آینده نزدیک هرکس نوشتن و خواندن ابتدایی را آموخته باشد.

● برای این امر لازم است تمام بی‌سوادان برای یادگیری و تمام خواهران و برادران با سواد برای یاد دادن بپاخیزند و وزارت آموزش و پرورش با تمام امکانات به پا خیزد و از قرطاس بازی و تشریفات اداری بپرهیزد.

برادران و خواهران ایمانی!

❖ برای رفع این نقیصه درد آور، بسیج شوید و ریشه این نقص را از بن بر کنید. تعلیم و تعلم عبادتی است که خداوند تبارک و تعالی ما را بر آن دعوت فرموده است. ائمه جماعات شهرستان‌ها و روستاها مردم را دعوت نمایند و در مساجد و تکایا باسوادان نوشتن و خواندن را به خواهران و برادران خود یاد دهند و منتظر اقدامات دولت نباشند و در منازل شخصی اعضای بی‌سواد را تعلیم کنند و بی‌سوادان از این امر سر پیچی نکنند.

❖ من از ملت عزیز امید دارم که با همت والای خود بدون فوت وقت، ایران را به صورت مدرسه‌ای در آورند و در هر شب و روز و در اوقات بی‌کاری یکی دو ساعت را صرف این عمل شریف نمایند. بپا خیزید که خداوند متعال با شماست. از خدای تعالی سعادت و سلامت و رفاه ملت شریف را خواستارم.

و السلام علیکم و رحمة الله و برکاته

روح الله الموسوی الخمينی

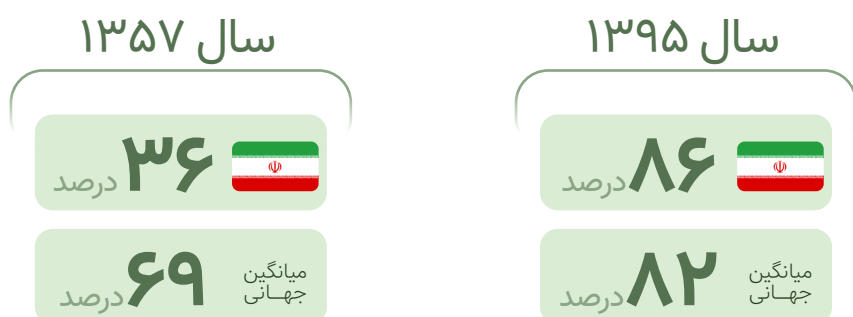
هفتم دی ماه ۵۸

دستاوردهای نهضت

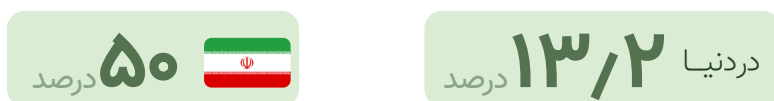
میزان سوادآموزان ۶ ساله و بالاتر

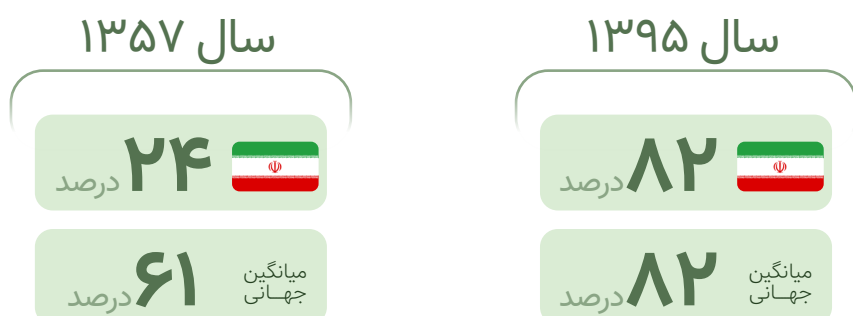
میزان سوادآموزان ۱۵ ساله و بالاتر

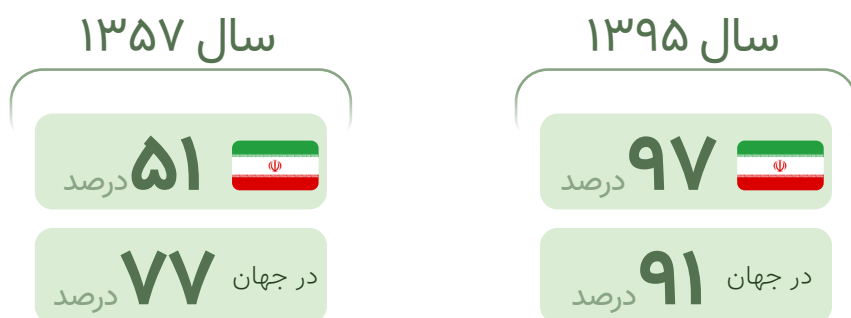
رشد باسوادی در طول ۳۸ سال

نرخ باسوادی در زنان بالای ۱۵ سال

نرخ جمعیت باسواد

نرخ جمعیت باسواد در گروه سنی ۱۵ الی ۲۴ سال در سال ۱۳۹۵

نرخ باسوادی بالای ۱۵ سال ایران در سال ۲۰۱۵

میزان درصد رشد باسوادی

دوره‌های نهضت

دوره اول

✱ در فاصله زمانی صدور فرمان بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران ۷ دی‌ماه ۱۳۵۸ تا انتخاب نماینده خود در سازمان، حرکت سوادآموزی و مبارزه با بی‌سوادی، توسط دستگاه‌های ذیربط (آموزش و پرورش، جهاد سازندگی، روحانیت، جهاد دانشگاهی و نهضت سوادآموزی) و بصورت شورایی اداره می‌شد و با توجه به فضای انقلابی جامعه، با همکاری تمامی نهادهای مردمی (از قبیل مساجد، کمیته‌های انقلاب، بسیج مستضعفین، کانون‌های فرهنگی، انجمن‌های اسلامی، نیروهای مسلح، کارخانجات، کارگاه‌ها، اصناف و ... بصورت خودجوش و گسترده، اقدام به آموزش باسوادان با همکاری آموزش و پرورش، برای یاد دادن و تشکیل کلاس‌های سوادآموزی در تمامی فضاهایی که امکان تشکیل کلاس در آنها وجود داشت، کردند.

دوره دوم

✱ اوج گرفتن حرکت فزاینده سوادآموزی و مبارزه با بی‌سوادی در کشور، بعد از صدور فرمان امام «رحمة الله علیه» مرهون زحمات بی‌شائبه مسئولین اولیه نظام بویژه اعضای شورای انقلاب است که از این میان می‌توان شهیدان مطهری، بهشتی، باهنر، رجایی و نمایندگان ولی‌فقیه در اکثریت استان‌های کشور از قبیل شهیدان صدوقی (یزد)، مدنی (تبریز)، اشرفی اصفهانی (کرمانشاه)، دستغیب (شیراز) و ... را نام برد. بویژه باید از شهیدان رجایی و باهنر به عنوان نخستین بانیان تشکل نهضت سوادآموزی، که هم‌جان خویش را بر سر راه تعلیم و تربیت جامعه در طبق اخلاص به خدای خویش تسلیم کردند، یاد کرد.

دوره‌های نهضت

دوره سوم

❁ علاوه بر موارد فوق نباید از خدمات صادقانه دست اندرکاران اجرایی امر سوادآموزی و مبارزه با بی‌سوادی، که از اولین روز صدور فرمان امام (ره) و در راه ارتقای سطح فرهنگ عمومی جامعه قدم برداشتند و حتی جان خویش را بر سر اینکار گذاشتند، غافل شویم، آنانی که در بدترین شرایط از لحاظ امنیتی و عدم وجود امکانات و ابزار مورد نیاز این رسالت بزرگ، با کمترین چشم داشتی، به اقصای نقاط صعب العبور و روستاهای کشور مهاجرت کردند، تا مبلغ و رساننده پیام امام «رحمة الله علیه» به محرومین و مستضعفین جامعه باشند. آموزشیارانی که در جبهه‌های نبرد علیه دشمن بعثی، پایبند میثاق بزرگشان با امام عزیز بودند تا جان خویش را فدا کردند و حتی در خط مقدم جبهه‌ها، دست از مبارزه فرهنگی و مبارزه با بی‌سوادی بر نداشتند.

ویژگی‌های الهام‌بخش

- سواد قرآنی در مقابل سواد غربی و شرقی (انتصاب حجت الاسلام قرائتی)
- ایجاد مسیر موازی مردمی توسط امام در مقابل ساختار بوروکراتیک اداری
- ساختار غیر متمرکز
- حضور نهادهای مردمی در شورای نهضت سواد آموزی (جهاد سازندگی، روحانیت، جهاد دانشگاهی و نهضت سوادآموزی)
- همکاری همه نهادهای مردمی مساجد، کمیته‌های انقلاب، بسیج مستضعفین، کانون‌های فرهنگی، انجمن‌های اسلامی، نیروهای مسلح، کارخانجات، کارگاه‌ها، اصناف و...
- ساده‌سازی
- فراگیری (درب‌گیری همه اقشار)

فهرستی اجتناب از تقلید اسلامی

نهیضت سوادآموزی

ویژگی‌های الهام‌بخش برای گسترش حرکت‌های نهضتی

@avand_98

@avand98